

ter, udbrevne af deres Sammenhæng, betyber, skal jeg gjøre opmærksom paa, at det var et Stykke Jord af ringe Omfang, som en Kromand kjøbte; at et saadant Stykke Jord kunde betales langt over dets almindelige Brugsværdi, skal jeg indrømme, men dette Tilfælde kan ikke under Forhandlinger af den Natur som de nuværende fastholdes som Exempel paa Eiendomspriser i Almindelighed. Jeg vil antage, at samtlige de øvrige Exempler, og det ærede Medlems Argumenter i det Hele taget, hvile paa et ligesaagodt Grundlag. — Hvorvidt der overhovedet skulde være vundet Noget ved at overlade den hele Underhandling om det her omhandlede Godes Bortsalg til Ministeriet, synes mig ophyses bedst ved det ringe Held, Ministeriet har haft med, ad administrativt Veie, at bringe disse Sager i Orden. Jeg skal paa ingen Maade nægte, at det forekommer mig besynderligt, at de vedkommende Bønder, til hvem der er udgaaet Tilbud, ikke af sig selv have gjort Modforslag, for at vise og bekræfte deres gode Villie til at kjøbe under rimelige og billige Forhold; men paa den anden Side er det ganske vist, at dersom Ministeriet havde haft en alvorlig Tilbøjelighed til at drive denne Sag frem, saa havde det ogsaa sørget for, at slige Opfordringer være udgaaede til alle Vedkommende. Det kan ikke nytte, at man vil sige: De Vedkommende ville ikke betale Gjenstandenes Værdi, og derfor behøve de ikke. Dette er imod Sagens Natur; thi naar en Mand blot nogenlunde seer sin Fordeel ved at gjøre det til sit Eget, om hvilket han ikke veed, hvorlænge det kan blive i hans og Efterkommeres Hænder, saa vil han nok gribe til at bringe de Offre, han fornøftigviis kan bringe; men han kan i denne Henseende ikke gaae videre, end den i Gjenstanden almindelig tilstedeværende Driftskraft tillader. I meget enkelte Tilfælde kan der sammenlægges Driftskraft fra forskellige Kvanter og derved staffles Midler tilveie til at faae en urimelig Betaling, men naar man tager Hensyn til den egentlig større Deel af Landet, og Sagen skal bringes til virkelig Fremskridt, saa maa der handles med de Midler, der ere tilstede, saa kan der ikke samles Midler fra mange Sider paa een Haand, for at den Enkelte kan gjøre unaturlige Kraftanstrengelser.

Det er er den Maade, hvorpaa hele denne Sag hidtil er fremmet; man ligger saa at sige paa Ruur og venter paa, at der paa enkelte Hænder ved tildeels tilfældige Omstændigheder skal komme til at samles en Capital, som Kjøberen saa byder i Overbetaling, og derpaa nævner man et saadant Tilfælde som Exempel paa, hvad Tingen er værd; men derved faaer man ikke Tingenes virkelige Værdi, det er ikke den Maade, hvorpaa Fæstegodsset skal behandles. Her er ikke Spørgsmaal om at tage fra de Fattige og give til de Arbejdende, her foreligger ganske simpelt det Spørgsmaal at lade Arbeidsmanden komme i Besiddelse af Fæstegodsset under saadanne Vilkaar, at han kan arbejde uden at blive fattig. Saa snart man paatvinger ham en Betaling, der gaaer ud over den Priis, som ligger i Gjenstandenes naturlige Frembringelseevne, og holder sig til det, man kalder Kjø- og Salgspris, saa leverer man Folk Godeset i Hænderne forat gjøre dem fattige, saa hjælper man derved ikke de Fattige, men gjør kun flere fattige. Fæstegodsset maa gaae over til Brugerne under saadanne Vilkaar, at de kunne leve derved; vi vide, det staaer i Loven, at de ved at erholde Fæstegodsset overdraget skulle kunne komme ud deraf; denne Lov ligger over alle andre Betragtninger — den er gammel, og den bør føres igjennem.

Jesperfen: Med Hensyn til hvad den ærede sidste Taler bemærkede, skal jeg tillade mig at gjøre opmærksom paa, at der imellem 1813 og 1860 ligger et meget stort Tidsrum, i hvilket alle Forhold meget betydeligt have forandret sig, og maaskee er der intet Forhold, hvormed dette i højere Grad er Tilfældet end med Agerbruget i Danmark, ikke blot med Hensyn til, hvad der ved Agerbruget produceres, men som en Følge deraf ogsaa med Hensyn til Priserne paa Landeieendomme. Mellem dengang og nu er der en overordentlig Forstjælv; dengang vare Forholdene, navnlig i det enkelte Aar, hvor Pengesforandringen foregik, saa ganske særlige, at de paa ingen Maade kunne betragtes som en Rettefærdighed, naar man for Landeieendomme vil bestemme en vedvarende Afgift, der for en lang Fremtid skal gjælde. Hvad nu an-